

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ» (2ος Κύκλος Σπουδών)		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΓΑΥ10	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Γ΄ - ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Στρατηγικές Ανάπτυξης Κοινωνικών Δεξιοτήτων σε άτομα με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων		6 ώρες διδασκαλίας ανά δεκαπενθήμερο	7,5
Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (δ).			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης, γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων</i>	Γενικού Υποβάθρου, Επιστημονικής περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Κανένα		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://www.sed.uth.gr/index.php/gr/studies-postgraduate/msc-special-education/2014-03-18-07-13-25 και στο e-class: https://eclass.uth.gr/courses/SED_P_185/		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

<p>Μαθησιακά Αποτελέσματα</p> <p>Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.</p> <p>Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης • Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β • Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων
<p>Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση, προσέγγιση, και κριτική συζήτηση θεωριών, πρακτικών/στρατηγικών, όπως και σύγχρονων ερευνητικών δεδομένων στο πεδίο της ανάπτυξης των κοινωνικών δεξιοτήτων σε άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ειδικότερα, βασικοί στόχοι του μαθήματος είναι: η επισκόπηση και κατανόηση του εννοιολογικού περιεχομένου και των επιμέρους διαστάσεων των κοινωνικών δεξιοτήτων και της κοινωνικής ανάπτυξης γενικότερα,</p>

η κατανόηση των χαρακτηριστικών στον τομέα των κοινωνικών δεξιοτήτων και της κοινωνικής λειτουργικότητας για ορισμένους πληθυσμούς ατόμων με αναπηρία, η προσέγγιση, ανάλυση και σύγκριση σύγχρονων μοντέλων, στρατηγικών και μεθόδων που στοχεύουν στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων σε άτομα με αναπηρία, καθώς και η κατανόηση του ρόλου και της σημασίας των κοινωνικών δεξιοτήτων στην πορεία της εκπαιδευτικής και κοινωνικής ένταξης μαθητών με αναπηρία.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα:

μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος, αναμένεται οι φοιτητές και φοιτήτριες:

Να γνωρίζουν σύγχρονες θεωρίες και μοντέλα που αναφέρονται στο εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου κοινωνικές δεξιότητες και στις επιμέρους διαστάσεις των κοινωνικών δεξιοτήτων.

Να περιγράψουν ερευνητικά τεκμηριωμένες μεθόδους και πρακτικές που στοχεύουν στην αξιολόγηση των κοινωνικών δεξιοτήτων και στη διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων σε άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Να κατανοούν τα χαρακτηριστικά στον τομέα των κοινωνικών δεξιοτήτων και της κοινωνικής λειτουργικότητας για ορισμένους πληθυσμούς ατόμων με αναπηρία, όπως παιδιών με νοητική αναπηρία.

Να αναλύουν με κριτικό τρόπο σύγχρονα μοντέλα, στρατηγικές και μεθόδους που στοχεύουν στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων σε παιδιά/μαθητές με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (συγκριτική ανάλυση παρεμβάσεων για την ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων, όπως και στρατηγικών υποστήριξης προσώπων με αναπηρία στο πεδίο της κοινωνικής λειτουργικότητας).

Να εξηγούν με επιστημονικά τεκμηριωμένο τρόπο / επιχειρήματα το ρόλο των κοινωνικών δεξιοτήτων στην πορεία της εκπαιδευτικής και κοινωνικής ένταξης των μαθητών με αναπηρία, όπως και στην επιτυχημένη μετάβασή τους στην ενήλικη ζωή και στην εργασία.

Να εφαρμόζουν τις γνώσεις για τις θεωρίες, τις στρατηγικές, τις μεθοδολογίες και πρακτικές ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων τόσο στον σχεδιασμό παρεμβάσεων, όσο και στην επίλυση ζητημάτων που αφορούν την υποστήριξη της ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων σε άτομα με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Να αναπτύσσουν με επιστημονικά τεκμηριωμένο τρόπο κρίσεις, λύσεις και προτάσεις για τον σχεδιασμό, την οργάνωση και υλοποίηση κατάλληλων παρεμβάσεων για την προαγωγή των κοινωνικών δεξιοτήτων σε παιδιά/μαθητές με αναπηρίες.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα.:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
Λήψη αποφάσεων
Αυτόνομη εργασία
Ομαδική εργασία
Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
.....
Άλλες...
.....

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
Λήψη αποφάσεων
Αυτόνομη εργασία
Ομαδική εργασία
Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Κοινωνικές δεξιότητες - Έννοια – ορισμός:

- Διαστάσεις και περιεχόμενο
- Θεωρητικές προσεγγίσεις
- Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και άτομα με αναπηρία – η έννοια της προσαρμοστικής συμπεριφοράς
- Κοινωνικο-γνωστικές δεξιότητες - Κοινωνική νόηση

Κοινωνικές δεξιότητες – Αξιολόγηση:

- Αξιολόγηση της κοινωνικής λειτουργικότητας σε άτομα με αναπηρία
- Τεχνικές/μέθοδοι και εργαλεία
- Περιορισμοί και προτάσεις στην περίπτωση ατόμων με αναπηρία

Πρακτικές – στρατηγικές ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων:

- Στρατηγικές και μέθοδοι διδασκαλίας κοινωνικών δεξιοτήτων
- Προσέγγιση συγκεκριμένων στρατηγικών – ασκήσεις – πεδία εφαρμογής – παραδείγματα
- Σχεδιασμός παρεμβάσεων
- Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων σε άτομα με νοητική αναπηρία – σχεδιασμός παρεμβάσεων - παραδείγματα – πεδία εφαρμογής – ερευνητικά ευρήματα

Γενετικά σύνδρομα νοητικής αναπηρίας και ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων:

- Προφίλ δεξιοτήτων (σύνδρομα Williams, Down, Prader-Willi, Fragile X)
- Σχεδιασμός παρεμβάσεων – ερευνητικά ευρήματα – ασκήσεις – εφαρμογές

Κοινωνικές δεξιότητες και αυτο-προσδιορισμός:

- Δεξιότητες αυτο-προσδιορισμού και άτομα με αναπηρία
- Παράγοντες που συνδέονται με την ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτο-προσδιορισμού

Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων στο πλαίσιο της προετοιμασίας για τη μετάβαση από το σχολείο στην ενήλικη ζωή και την εργασία:

- Μοντέλα – προγράμματα
- Κοινωνική ένταξη (σχολείο, κοινότητα, εργασία)

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

<p>ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</p>	Πρόσωπο με πρόσωπο	
<p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</p>	Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία και στην Επικοινωνία με τους φοιτητές (Χρήση Η/Υ, Παρουσιάσεις σε μορφή PowerPoint, Εκπαιδευτικά video, Υποστήριξη του μαθήματος κι επικοινωνία με τους φοιτητές μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-class, Επικοινωνία με τους φοιτητές μέσω e-mail)	
<p>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ.</p> <p>Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS</p>	<p>Δραστηριότητα</p>	<p>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</p>
	Διαλέξεις	36
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	90
	Ασκήσεις (ανάλυση μελετών περίπτωσης και επεξεργασία/ανάλυση ειδικότερων θεμάτων που περιλαμβάνονται στις διαλέξεις και στα εκπαιδευτικά βίντεο)	34
	Αυτοτελής μελέτη	50
Σύνολο Μαθήματος	210	
<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης</p> <p>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</p> <p>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Η περιγραφή του μαθήματος στην οποία συμπεριλαμβάνεται και ο τρόπος αξιολόγησης είναι προσβάσιμη στους φοιτητές και αναρτάται εγκαίρως στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ και στην ηλεκτρονική πλατφόρμα (e-class) του μαθήματος. Επιπλέον, οι φοιτητές ενημερώνονται από το πρώτο μάθημα σχετικά με τις απαιτήσεις του μαθήματος και τα κριτήρια αξιολόγησης. Αξιοποιούνται οι δυνατότητες της πλατφόρμας e-class για την πρόσβαση σε υλικό του μαθήματος για μελέτη. • Αξιολόγηση: Γραπτή εξέταση στο τέλος του εξαμήνου κατά την εξεταστική περίοδο (100%). Η γραπτή εξέταση περιλαμβάνει ερωτήσεις ανάπτυξης ή/και σύντομης απάντησης. Η γλώσσα αξιολόγησης είναι η ελληνική. Οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να δουν το γραπτό τους μετά την ανακοίνωση στην ηλεκτρονική γραμματεία της βαθμολογίας. • Εφαρμόζονται προσαρμογές στον τρόπο εξέτασης φοιτητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (π.χ. προφορική εξέταση, σύμφωνα με τα ισχύοντα στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας). 	

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Barman, M., & Jena, A. K. (2021). Effect of interactive video-based instruction on learning performance in relation to social skills of children with intellectual disability. *International Journal of Developmental Disabilities*, *https://doi.org/10.1080/20473869.2021.2004535*
- Bielecki, J., & Swender, S. L. (2004). The assessment of social functioning in individuals with mental retardation. A Review. *Behavior Modification*, *28*, 694-708.
- Brolin, D. E., & Loyd, R. J. (2004). *Career development and transition services*. NJ: Pearson.
- Buggey, T., Crawford, S. C., & Rogers, C. L. (2018). Self-modeling to promote social initiations with young children with developmental disabilities. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, *33*, 111-119.
- Caldarella, P., & Merrell, K. W. (1997). Common dimensions of social skills of children and adolescents: A taxonomy of positive behaviors. *School Psychology Review*, *26*, 264-278.
- Chou, Y. C., Wehmeyer, M. L., Palmer, S. B., & Lee, J. (2017). Comparisons of self-determination among students with autism, intellectual disability, and learning disabilities: A multivariate analysis. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, *32*, 124-132.
- Diaz-Garolera, G., Pallisera, M., & Fullana, J. (2022). Developing social skills to empower friendships: design and assessment of a social skills training programme. *International Journal of Inclusive Education*, *26*, 1-15.
- Dykens, E. M., Roof, E., Hunt-Hawkins, H., Daniell, C., & Jurgensmeyer, S. (2019). Profiles and trajectories of impaired social cognition in people with Prader-Willi syndrome. *PLoS one*, *14*, e0223162.
- Fidler, D. J., Daunhauer, L. A., Will, E., Gerlach-McDonald, B., & Schworer, E. (2016). The Central Role of Etiology in Science and Practice in Intellectual Disability. *International Review of Research in Developmental Disabilities*, *50*, 33-69.
- Gilmore, R., Ziviani, J., Chatfield, M. D., Goodman, S., & Sakzewski, L. (2022). Social skills group training in adolescents with disabilities: A systematic review. *Research in Developmental Disabilities*, *125*, <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2022.104218>
- Gresham, F. M. (2016). Social skills assessment and intervention for children and youth. *Cambridge Journal of Education*, *46*, 319-332.
- Jacobs, E., Simon, P., & Nader-Grosbois, N. (2020). Social Cognition in Children with Non-Specific Intellectual Disability: An Exploratory Study. *Frontiers in Psychology*, *11*, Article No. 1884. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01884>
- Kavale, K. A., & Mostert, M. P. (2004). Social skills interventions for individuals with learning disabilities. *Learning Disability Quarterly*, *27*, 31-43.
- Kolb, S. M., & Hanley-Maxwell, C. (2003). Critical social skills for adolescents with high incident disabilities: Parental perspectives. *Exceptional Children*, *69*, 163-179.
- Lecavalier, L., & Butter, E. M. (2010). Assessment of social skills and intellectual disability. In D. W. Nangle, D. J. Hansen, C. A. Erdley, & P. J. Norton (Eds), *Practitioner's guide to empirically based measures of social skills* (pp. 179-192). New York: Springer.
- Little, S. G., Akin-Little, A., Gopaul, M., & Nicholson, T. (2019). Social Skills. In J. L. Matson (Ed.), *Handbook of Intellectual Disabilities* (pp. 685-697). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-20843-1_37
- Little, S. G., Savas, E., & Akin-Little, A. (2022). Measuring Social Skills. In J. L. Matson & P. Sturmey (Eds.), *Handbook of Autism and Pervasive Developmental Disorder. Autism and Child Psychopathology Series*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-88538-0_20
- MacFarland, M. C., & Fisher, M. H. (2021). Peer-mediated social skill generalization for adolescents with autism spectrum disorder and intellectual disability. *Exceptionality*, *29*, 114-132.
- Matson, J. (Ed.) (2017). *Handbook of Social Behavior and Skills in Children*. Autism and Child Psychopathology Series. Cham: Springer.
- Merrell, K. W., & Gimpel, G. (2014). *Social skills of children and adolescents: Conceptualization, assessment, treatment*. New York: Psychology Press.
- Næss, K. A. B., Nygaard, E., Ostad, J., Dolva, A. S., & Lyster, S. A. H. (2017). The profile of social functioning in children with Down syndrome. *Disability and Rehabilitation*, *39*, 1320-1331.
- Nota, L., Ferrari, L., Soresi, S., & Wehmeyer, M. (2007). Self-determination, social abilities and the quality of life of people with intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research*, *51*, 850-865.
- Rosner, B. A., Hodapp, R. M., Fidler, D. J., Sagun, J. N., & Dykens, E. M. (2004). Social competence in persons with Prader-Willi, Williams and Down's syndromes. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, *17*, 209-217.
- Shaffer, R., Thurman, A. J., Ronco, L., Cadavid, D., Raines, S., & Kim, S. H. (2022). Social communication in fragile X syndrome: pilot examination of the Brief Observation of Social Communication Change (BOSCC). *Journal of Neurodevelopmental Disorders*, *14*, 1-11.
- Shogren, K. A., Wehmeyer, M. L., & Singh, N. N. (2017). *Handbook of Positive Psychology in Intellectual and Developmental Disabilities*. Cham, Switzerland: Springer International Publishing.
- Singh, N. N. (Ed.). (2016). *Handbook of evidence-based practices in intellectual and developmental disabilities*. Switzerland: Springer International Publishing.
- Spence, S. H. (2003). Social skills training with children and young people: theory, evidence and practice. *Child and Adolescent Mental Health*, *8*, 84-96.
- Tassé, M. J., Schalock, R. L., Balboni, G., Bersani, Jr, H., Borthwick-Duffy, S. A., Spreat, S., Thissen, D., Widaman, K. F., & Zhang, D. (2012). The construct of adaptive behavior: Its conceptualization, measurement, and use in the field of intellectual disability. *American Journal on Intellectual and Developmental Disabilities*, *117*, 291-303.
- Vlachou, A., & Stavroussi, P. (2016). Promoting social inclusion: a structured intervention for enhancing interpersonal problem-solving skills in children with mild intellectual disabilities. *Support for Learning*, *31*, 27-45.

Vlachou, A., Stavroussi, P., & Didaskalou, E. (2016). Special Teachers' Educational Responses in Supporting Students with Special Educational Needs (SEN) in the Domain of Social Skills Development. *International Journal of Disability, Development and Education*, 63, 79-97.

Walker, J. D., & Barry, C. (2018). Assessing and supporting social-skill needs for students with high-incidence disabilities. *TEACHING Exceptional Children*, 51, 18-30.

Walsh, E., Holloway, J., & Lydon, H. (2018). An evaluation of a social skills intervention for adults with autism spectrum disorder and intellectual disabilities preparing for employment in Ireland: a pilot study. *Journal of autism and developmental disorders*, 48, 1727-1741.

Αλευριάδου, Α. & Γκιαούρη, Σ. (2011). *Ψυχοκοινωνική ανάπτυξη παιδιών με νοητική αναπηρία και σύνδρομο DOWN: Ανίχνευση δυσκολιών και προτάσεις παρέμβασης*. Κοζάνη: En-typosis.

Χατζηχρήστου, Χ. Γ. (Επιμ.) (2004). *Κοινωνική και συναισθηματική αγωγή στο σχολείο Πρόγραμμα προαγωγής της ψυχικής υγείας και της μάθησης: Εκπαιδευτικό υλικό για εκπαιδευτικούς και μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, τάξεις Δ', Ε' και ΣΤ': Θεωρητικό πλαίσιο και δραστηριότητες*. Αθήνα: Τυπωθήτω.